

Till
Finansdepartement
103 33 Stockholm

Långtidsutredningen 2003/2004 (SOU 2004:19)

Sammanfattning

LO anser att Långtidsutredningen (LU) i sitt huvudbetänkande i alltför begränsad utsträckning diskuterar perioden efter år 2020. Mycket av den problematik som LU behandlar ställs på sin spets åren 2015-2035 på grund av den demografiska utvecklingen. Ett långsiktigt synsätt är viktigt för beslut som fattas idag.

LO menar att LU borde ha diskuterat innebörden och konsekvenserna av att en stor del av det offentliga sparandet sker inom ett *autonomt* system, det allmänna ålderspensionssystemet. LO menar vidare att det offentliga sparandet framstår som starkare än det i själva verket är beroende på att sparandet i PPM-systemet, där individerna själva får välja förvaltare, bokförs som offentligt sparande. Det grundläggande finansieringsansvaret för den demografiska utvecklingen kommer att hamna hos staten. Det är inte självklart att staten finansiering är långsiktigt hållbara även om de offentliga finanserna inklusive PPM-sparandet är det. En i praktiken svagare offentlig finansiell position och en motsvarande starkare privat kan också tänkas bidra till att öppna för en ökad privat finansiering av välfärden framöver.

LO delar LU:s syn att efterfrågan på välfärdstjänster i framtiden kommer att öka mer än vad som följer av den demografiska utvecklingen. LO delar också uppfattningen att välfärdstjänster kommer att fördyras relativt framför allt varor (Baumols sjuka) samt att skattefinansierad välfärd gör problematiken som följer av denna relativa fördyring mer uppenbar.

LO anser att LU borde ha redovisat ett scenario där efterfrågan och konsumtion av välfärdstjänster avspeglar hushållens betalningsvilja för dessa tjänster. Det skulle belysa det "finansieringsbeting" som följer av de demografiska förändringarna och Baumols sjuka.

LO anser att LU i något av sina scenarier borde ha räknat med en viss produktivitetstillväxt för produktionen av välfärdstjänster.

LO vill understryka vikten av högsta möjliga sysselsättning. Ett ökat antal arbetade timmar är fundamentalt för välfärdssystemens fortbestånd och utveckling

LO anser att välfärdssystemens framtida finansiering ställer krav på ökad total *sysselsättning* i ekonomin samt på *produktivetsförbättringar* i produktionen av välfärdstjänster. LO:s bedömning är att även om dessa krav kan klaras så är ytterligare åtgärder nödvändiga.

LO menar att en absolut restriktion vid en diskussion om hur välfärdssystemen kan förändras är att ambitionen om en rättvis fördelning av välfärden måste upprätthållas.

LO anser att effektivitetsmotiven för välfärdspolitiken borde lyftas fram.

LO delar inte LU:s utgångspunkt att skatteuttaget inte kan höjas. Ett ökat skatteuttag – i en eller annan form – kommer sannolikt att vara det enskilt viktigaste bidraget till finansieringen av en utveckling av välfärdstjänsterna.

LO anser att det finns argument för en utredning om förutsättningarna för att staten inrättar en *generationsfond* som utgör en buffert för framtida belastning på de offentliga finanserna.

LO anser att om skattefinansieringen av offentligt tillhandahållna välfärdstjänster helt eller delvis ersätts av avgifter så uppstår negativa fördelningseffekter och effektivitetsförluster.

Långtidsutredningens analys och bedömningar

Långtidsutredningen (LU) fokuserar på välfärdssystemens, särskilt välfärdstjänsternas, finansiering. Frågan LU ställer är under vilka förutsättningar som en ökad efterfrågan på välfärdssystemens tjänster kan tillgodoses i framtiden.

Som välfärdstjänster definieras tjänster inom vård, omsorg och utbildning. Dessa betalas i stor utsträckning av skattemedel (men produceras i offentlig eller privat regi). De offentliga välfärdssys-

temen omfattar i övrigt främst transfereringar i form av bidrag och socialförsäkringar.

LU:s utgångspunkt är att en positiv utveckling för hushållens disponibla inkomster kommer att leda till en ökad efterfrågan på välfärdstjänster, både när det gäller omfattning och kvalitet.

LU ger i form av utvecklingsscenarier ett antal bilder av den ekonomiska utvecklingen på lång sikt. Syftet är att peka på de utmaningar som de offentligt finansierade välfärdssystemen står inför – dels den demografiska utvecklingen, dels nya krav på välfärdssystemen som följer av ökad materiell välfärd.

I det s.k. *basscenariot* ligger utvecklingen i linje med senare decennierna och inga avgörande förändringar genomförs i politiken. I två alternativa scenarier antas tillväxten kunna bli högre - i ett fall beroende på högre produktivitetstillväxt, i ett annat beroende på högre sysselsättning.

I basscenariot växer BNP med i genomsnitt 1,8 procent per år mellan 2002 och 2020. Antalet arbetade timmar i ekonomin är oförändrat, så tillväxten baseras helt på ökad produktivitet. Produktiviteten i näringslivet ökar med drygt 2 procent samtidigt som produktiviteten i offentlig sektor (i enlighet med konventionen i nationalräkenskaperna) antas vara oförändrad över tiden. Ett oförändrat antal arbetade timmar i ekonomin förutsätter enligt LU "en gynnsam utveckling av arbetsutbudet". I beräkningarna antas att utvecklingen mot ett ökat antal sjukskrivningar och förtidspensioneringar bryts samt att invandrarnas ställning på arbetsmarknaden stärks, vilket medför att antalet sysselsatta blir fler än i en beräkning som enbart baseras på befolkningsutvecklingen och oförändrade beteenden. Samtidigt antas att en del av den framtida tillväxten tas ut i form av att arbetstiden för de som är i arbetet kontinuerligt kortas med 0,2 procent per år.

Den offentliga konsumtionen skrivs fram med utgångspunkt från hur befolkningen i olika åldersgrupper utvecklas. Ett undantag är äldreomsorgen, där konsumtionen inte växer i samma takt som antalet äldre beroende på att de äldres hälsa förbättras. Att den offentliga konsumtionen skrivs fram med befolkningsutvecklingen innebär att vård, omsorg och utbildning antas hålla en *oförändrad personaltäthet och standard*. Med dessa förutsättningar ökar den offentliga konsumtionen med 7,4 procent, eller 0,5 procent per år, mellan 2005 och 2020. En sådan utveckling av offentlig verksamhet är förenlig med ett oförändrat skatteuttag och med målen för den offentliga sektorns sparande. Då förutsätts också att kommuner och landsting kan höja avgiftsuttaget i takt med att produktionskostna-

derna ökar (vilket inte är i linje med maxtaxor inom barn- och äldreomsorg). Vidare förutsätts att kommunsektorn smidigt kan omfördela resurser mellan olika verksamhetsområden i samklang med de demografiska förändringarna.

LU fokuserar på utvecklingen fram till 2020. Det är dock först efter 2015 som förskjutningarna i befolkningens ålderssammansättning på allvar påverkar den offentliga konsumtionen. Under perioden 2015-2035 ökar antalet personer som äldre än 65 år, och särskilt de över 80 år, kraftigt i förhållande till befolkningen i yrkesverksam ålder. Då stiger efterfrågan på vård- och omsorgstjänster samtidigt som arbetsutbud och skatteunderlag växer måttligt.

Utgiftsökningen från 2015 kommer att ligga i kommunsektorn, där merparten av alla demografiskt känsliga verksamheter finns. Eftersom LU:s beräkningar utgår från oförändrad skattekvot och kommuner och landsting samtidigt förväntas efterleva det lagstadgade balanskravet, kommer staten att i slutändan få ta ansvaret för finansieringen av den demografiska utvecklingen - antingen genom att avstå från en del av sitt skatteutrymme eller också genom en direkt utgiftsökning i form av ökade statsbidrag. Det betyder att de underskott som uppkommer i den offentliga sektorns finansiella sparande kommer att ligga i staten och att det är statsskulden som ökar som andel av BNP.

LO anser att LU i sitt huvudbetänkande i alltför begränsad utsträckning diskuterar perioden efter år 2020. Mycket av den problematik som LU behandlar ställs på sin spets åren 2015-2035 på grund av den demografiska utvecklingen. Ett långsiktigt synsätt är viktigt för beslut som fattas idag. Så kan t ex målet om överskott i de offentliga finanserna bara förstås i ett långsiktigt perspektiv.

I *Bilaga 1-2* till LU görs en bedömning av de offentliga finansernas långsiktiga hållbarhet baserat på framskrivningar av inkomster och utgifter över en mycket lång tidsperiod (till 2100). Beräkningen undersöker om den förväntade framtida befolkningsutvecklingen kan hanteras med dagens regelverk för inkomster och utgifter. Slutsatsen i bilagan är att långsiktig hållbarhet uppnås med en mycket marginell (0,15 procent av BNP), permanent förstärkning av det offentliga sparatet från år 2005.

LO vill understryka några av de insikter som den här typen av beräkningar, trots all osäkerhet de är förknippade med, ger:

- Ett högt sparande i den offentliga sektorn är nödvändigt under de närmaste 15 åren när det demografiskt betingade utgiftstrycket är lågt.

- Ju tidigare en åtgärd (saldoförstärkning) sätts in, ju mindre behöver den vara. Det understryker vikten av långsiktighet i politiken.

LO menar att LU borde ha diskuterat innebörden och konsekvenserna av att en stor del av det offentliga sparandet sker inom ett *autonomt* system, det allmänna ålderspensionssystemet. Särskilt intressant är den del av pensionssystemet där individerna själva får välja förvaltare, PPM-systemet. LO menar vidare att det offentliga sparandet framstår som starkare än det i själva verket är, beroende på att sparandet i PPM-systemet – som i grunden är av privat natur – bokförs som offentligt sparande. Det grundläggande finansieringsansvaret för den demografiska utvecklingen kommer att hamna hos staten. Det är inte självklart att staten finansiering är långsiktigt hållbara även om de offentliga finanserna inklusive PPM-sparandet är det. En i praktiken svagare offentlig finansiell position och en motsvarande starkare privat kan också tänkas bidra till att öppna för en ökad privat finansiering av välfärden framöver.

Det mest slående med basscenariet är att sammansättningen av den totala konsumtionen är så markant annorlunda jämfört med föregående decennier. Med undantag för 1990-talet har den skattefinansierade, offentliga konsumtionen ökat lika snabbt eller snabbare än den privata konsumtionen, som finansieras med hushållens egna inkomster. Främst till följd av antagandet om oförändrade skattesatser ökar den offentliga konsumtionen klart långsammare än den privata i basscenariet, samtidigt som den privata konsumtionen ökat mycket snabbare än under perioden 1970-2000.

Den historiskt sett, och relativt den allmänt ökade materiella välfärden, svaga utvecklingen av den offentliga konsumtionen i basscenariot följer av nödvändigheten av att begränsa den offentliga skuldsättningen givet att skattesatserna hålls oförändrade.

Ett avgörande skäl till att utrymmet för offentlig verksamhet är så begränsat är att kostnaderna för produktionen av välfärdstjänster ökar mycket snabbare än kostnaderna för annan produktion, vilket i sin tur beror på att möjligheterna till produktivetsförbättringar är mindre i produktionen av välfärdstjänster. I basscenariot ökar produktiviteten i näringslivet och offentlig sektor med dryg 2 respektive 0 procent. Samtidigt är prisökningstakten för privat och offentlig konsumtion 2 respektive ca 4 procent. Till fördyringen av produktionen i kommunsektorn relativt annan produktion bidrar LU:s antagande att den årliga timlöneutvecklingen i kommuner och landsting i genomsnitt kommer att vara 0,5 procentenheter snabbare än i övriga delar av ekonomin. Att priset på varor/tjänster som kan pro-

duceras allt effektivare sjunker i förhållande till varor/tjänster där produktivitetstillväxten är lägre är ett välbekant fenomen som kallas *Baumols sjuka*.

Utgångspunkten för beräkningarna i LU:s basscenario är att vård, omsorg och utbildning ska hålla oförändrad standard samtidigt som utrymmet för hushållens egna konsumtionsutgifter växer. Frågan, som LU själv ställer, är om en sådan utveckling accepteras av medborgarna. LU:s svar är nej, anspråken på de skattefinansierade välfärdstjänsterna kommer sannolikt att växa. Varför? Hur efterfrågan på en vara eller tjänst förändras beror på hur efterfrågan reagerar på dels ändrade relativa priser på varan/tjänsten, *priselasticiteten*, dels ändrad inkomst, *inkomstelasticiteten*. Om inkomstelasticiteten är stor för en produkt kan efterfrågan komma att växa snabbare än för annan konsumtion även om produkten blir successivt dyrare relativt andra produkter. Välfärdstjänster kan på goda grunder antas ha hög inkomstelasticitet. LU diskuterar två förhållanden som stöder hypotesen om att hushållen vill ha fler och bättre välfärdstjänster trots att de blir relativt sett dyrare.

- Konsumtionen av privat producerade tjänster har ökat i förhållande till privat producerade varor, trots att tjänsternas relativa fördyring.
- Offentlig konsumtion har ökad snabbare än privat med undantag för 1990-talet.

Om hushållen efterfrågar fler och bättre välfärdstjänster och dessa samtidigt bli dyrare relativt andra varor och tjänster så kommer välfärdstjänster att ta i anspråk en allt större andel av hushållens budgetar. Det gäller vare sig välfärden betalas med skatter eller direkt av hushållen. Skattefinansierad välfärd gör problematiken som följer av Baumols sjuka mer uppenbar. Med privat finansiering är hushållen fria att i ökad utsträckning efterfråga och konsumera välfärdstjänster. Vid skattefinansiering måste skatten fortlöpande höjas. Om skattehöjningar utmönstras som framkomlig väg, vilket är LU:s utgångspunkt, uppstår en *ransonerings*situation – efterfrågan är större än vad som är möjligt att finansiera med oförändrat skatteuttag.

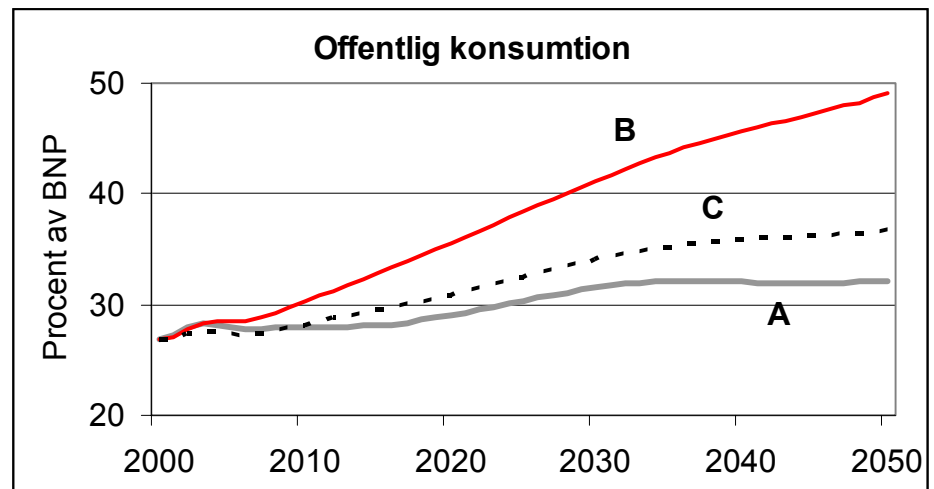
LO delar LU:s syn att efterfrågan på välfärdstjänster i framtiden kommer att öka mer än vad som följer av den demografiska utvecklingen. LO delar också uppfattningen att välfärdstjänster kommer att fördyras relativt framför allt varor samt att skattefinansierad välfärd gör problematiken som följer av Baumols sjuka mer uppenbar.

LO anser att LU borde ha redovisat ett scenario där efterfrågan och konsumtion av välfärdstjänster avspeglar hushållens betalningsvilja

för dessa tjänster. Det skulle belysa det "finansieringsbeting" som följer av de demografiska förändringarna och Baumols sjuka.

LO har gjort en egen, förenklad, beräkning av problematiken kring finansieringen av en ökad efterfrågan på välfärdstjänster när hushållens inkomster stiger. I *diagram 1* redovisas offentlig konsumtion i löpande pris i procent av BNP under olika förutsättningar. Syftet är att ge en bild av storleksordningen på det finansieringsbeting som kan komma att uppstå givet vissa antaganden.

Diagram 1

Alternativ A är offentlig konsumtion enligt LU:s basscenario. Den genomsnittliga *volymökningen* är 0,5 procent per år, vilket innebär oförändrad personaltäthet och standard.

I alternativ B antas den offentliga konsumtionen, i *volym*termer, växa i samma takt som privat konsumtion. BNP i löpande pris, bytesbalansen och totalt konsumtionsutrymme i löpande pris är desamma som i basscenariot. Konsumtionsutrymmets fördelning är markant annorlunda jämfört med i basscenariot. I alternativ B är den årliga, genomsnittliga *volymökningen* för offentlig konsumtion 1,4 procent under perioden 2002-2050. Det innebär en ökningstakt utöver vad demografin kräver, en standardförbättring, på knappt 1 procent per år.

Om det offentliga saldot ska utvecklas på ett hållbart sätt, så måste den mycket snabbare offentliga utgiftsökningen i alternativ B jämfört med A åtföljas av en motsvarande snabbare inkomstökning. Som framgår av *diagram 1* ökar finansieringsbehovet successivt, år 2020 är det mer än 6 procent av BNP och år 2050 knappt 17 procent av BNP. Med andra ord pekar alternativ B mot att dagen skattekvot på ca 50 procent av BNP behöver öka till 67 procent av BNP fram till 2050.

Ger alternativ B en rättvisande bild av det finansieringsbeting som på sikt uppstår? LO:s svar är att betinget sannolikt är mindre, dels för att vi inte vet hushållens framtida efterfrågan på offentlig konsumtion, men framför allt därför att antagandet om oförändrad produktivitet över tiden i offentlig sektor är orimligt. Därtill kommer möjligheten och nödvändigheten att öka den totala sysselsättningen i ekonomin.

Antagandet att den offentliga konsumtionen växer i takt med den privata bygger till en del på historiska erfarenheter, men det är inte säkert att historien upprepar sig. 1960- och 1970-talet innebar en explosionsartad utbyggnad av skolan, barnomsorgen och vården. Samtidigt steg skattekvoten från 30 till 50 procent. Utbyggnaden av välfärdstjänsterna kan ses som ett engångslyft som svar på eftersatta behov. När väl en anständig nivå uppnåtts är det svårare att sja om den fortsatta utvecklingen.

LO anser att LU i något av sina scenarier borde ha räknat med en viss *produktivitetstillväxt för produktionen av välfärdstjänster*. Självfallet inte i linje med produktivitetsförbättringen i varuproduktionen, men kanske i närheten av utvecklingen för privat tjänsteproduktion. Produktivitetstillväxt innebär en motsvarande begränsning av kostnadsökningarna för välfärdssystemen och är därför av avgörande betydelse för den problematik som LU behandlar. LO delar utredningens uppfattning att det stora inslaget av direktkontakt är en begränsande faktor för produktivitetstillväxten inom välfärdssektorn. Det finns dock en rad goda argument för förbättrad produktivitet: teknisk utveckling, ökad konkurrens och förbättrade styr- och arbetsformer. Utredningen är väl medveten om dessa argument men landar ändå, av för LO något dunkla skäl, i sitt antagande om oförändrad produktivitet. Det framstår också som oklart hur LU förhåller sig till den uppenbara kvalitetsförbättring som över tiden sker inom sjukvården i spåren av teknisk utveckling och stora forskningsinsatser.

Effekter av *ökad tillväxt* undersöks av LU i två alternativa scenarier. En högre tillväxt som kommer till stånd genom ökad sysselsättning har betydligt större positiv inverkan på möjligheterna att finansiera välfärdstjänsterna jämfört med om den högre tillväxten beror på ökad produktivitet (i näringslivet). LO vill understryka vikten av högsta möjliga sysselsättning. Ett *ökat antal arbetade timmar är fundamentalt* för välfärdssystemens fortbestånd och utveckling.

I alternativ C i *diagram 1* växer offentlig konsumtion, räknat i volym, i samma takt som i alternativ B, d v s med 1,4 procent per år i genomsnitt. Produktiviteten i produktionen av välfärdstjänster ökar

med 0,5 procent per år och det totala antalet arbetade timmar i ekonomin ökar med 0,2 procent per år fram till år 2020. BNP i löpande pris ökar när antalet arbetade timmarna ökar och ger utrymme för en högre offentlig konsumtion. Samtidigt innebär produktivetsförbättringen att kostnadsutveckling för den offentliga konsumtionen begränsas. Även med de mer gynnsamma förutsättningarna i alternativ C uppkommer ett finansieringsbehov, som på 50 års sikt växer till i storleksordningen 5 procent av BNP.

LO anser att välfärdssystemens framtida finansiering ställer krav på ökad total *sysselsättning* i ekonomin samt på *produktivetsförbättringar* i produktionen av välfärdstjänster. LO:s bedömning är att även om dessa krav kan klaras så är ytterligare åtgärder nödvändiga. Dessa åtgärder måste vara fördelningspolitiskt acceptabla och föra med sig så små kostnader som möjligt i form av minskat arbetsutbud. Som tidigare diskuterats innebär en långsiktig inriktning av politiken att tidiga åtgärder är att föredra. Det kan komma att kräva såväl våra prioriteringar som acceptans för kortsiktiga nackdelar. Det är viktigt att mängden möjliga val blir så stor som möjligt. Det är därför LO:s förhoppning att LU blir startpunkten för en bred diskussion om välfärdssystemens finansiering.

LO vill understryka att finansieringen av en utveckling av välfärdssystemen är en problematik som inte kan angripas förutsättningslöst. Det är ingen tillfällighet att välfärdstjänsterna nästan uteslutande är skattefinansierade. Att välfärdstjänster i hög grad finansieras av skatter beror på politiska beslut. Politiken syftar till att välfärdstjänster ska fördelas efter behov och inte efter betalningsförmåga. LO menar därför att en absolut restriktion vid en diskussion om hur välfärdssystemen kan förändras är att ambitionen om en rättvis fördelning av välfärden måste upprätthållas.

LU diskuterar motiven för välfärdspolitik och finner att det främsta skälet är fördelningspolitiskt, men pekar också på effektivitetsmotiv och i någon mån stabiliseringspolitiska motiv. LO anser att effektivitetsmotiven borde lyftas fram, inte minst för att skapa en rågång mot tankarna på ett stort systemskifte. Effektivitetsskäl är också viktiga när förändringar diskuteras – dessa bör inte leda till effektivitetsförluster. Effektivitetsskäl gäller bl a förekomsten av s.k. externa effekter av utbildning och sjukvård. För vård och omsorg syftar politiken bl a till att sprida risker. Det finns alltså försäkringsmässiga argument för skattefinansiering av dessa tjänster. Vidare bidrar barnomsorgen till ett ökat arbetsutbud.

Utöver ökad tillväxt och ökad produktivitet i produktionen av välfärdstjänster diskuterar LU två andra vägar att klara finansieringen

av en utveckling av välfärdssystemen: möjligheterna att öka skatteuttaget och ökad avgiftsfinansiering eller privatisering.

LU:s utgångspunkt är att skatteuttaget inte kan höjas. LO delar inte denna syn. Ett ökat skatteuttag – i en eller annan form – kommer sannolikt att vara det enskilt viktigaste bidraget till finansieringen av en utveckling av välfärdstjänsterna.

Om realinkomsterna ökar snabbt, vilket de gör i LU:s framskrivningar, torde det inte kännas så betungande att avstå från privat konsumtionsutrymme till förmån för mer kollektiva behov.

Bakgrunden till att en höjning av skatteuttaget avvisas i LU är de negativa effekter som skatter kan ge upphov till. De flesta skatter är förenade med samhällsekonomiska kostnader genom de skatteklar de skapar. Dessa kan ge negativa resultat i form av minskat arbetsutbud samt snedvridningar av konsumtions- produktions- och investeringsval. Å andra sidan ger skatter positiva effekter via de offentliga utgifter de används till. Dessa två effekter ska vägas mot varandra och för att det ska vara möjligt att skattefinansiera välfärden måste slutresultatet vara positivt. En skattehöjning är samhällsekonomiskt effektiv så länge värdet av extra utgiftskronor är större än (den samhällsekonomiska) kostnaden för att ta ut dessa kronor i skatt. Huvudbudskapet i LU är att hushållen är villiga att avsätta en allt större andel av sin budget för välfärdstjänster, det finns en betalningsvilja för fler och bättre tjänster. Det torde innebära att marginalnytta av offentlig konsumtion ökar. Det är en bedömningsfråga huruvida denna ökning är större än den ökade marginalkostnad för skatteintäkter som följer av internationalisering och allt rörligare skattebaser.

LO menar att förbättringar av dagens skattesystem är möjliga och att det öppnar vägen för att också höja skatterna.

LO anser att det finns argument för en utredning om förutsättningarna för att staten inrättar en *generationsfond* som utgör en buffert för framtida belastning på de offentliga finanserna. Fram till 2015 är det demografiskt betingade utgiftstrycket svagt. Det finns då en möjlighet att skapa en buffert för framtida utgifter. En finansiell buffert ökar förtroendet för att medborgarnas rättigheter kan tillgodoses och underlättar fördelningen mellan generationer. En högre avgift/skatt nu som fonderas bör ses som en omfördelning/utjämning av skatterna över tiden.

Mot bakgrund av att skattevägen anses stängd diskuterar LU en ökad alternativ finansiering av välfärdssystemen. Alternativ finansiering av välfärdstjänster kan innebära:

- Att stärka inkomsterna för offentlig verksamhet genom avgifter.
- Att vissa verksamheter väljs bort.
- Att begränsa den skattefinansierade servicen till ett basutbud som medborgarna får komplettera med egna, frivilliga betalningar.

När det gäller att stärka inkomsterna för offentlig verksamhet med hjälp av avgifter konstaterar LU att nuvarande avgifter är få och små. Höjningar av befintliga avgifter kan därmed inte ge upphov till några större sammantagna resurstillskott till välfärdstjänsterna. LU påpekar också att om skattefinansieringen helt eller delvis ersätts av avgifter så uppstår negativa fördelningseffekter och, högst troligt, effektivitetsförluster. LO delar utredningens synsätt på dessa frågor.

Att skjuta upp eller avstå från viss verksamhet har uppenbara nackdelar: efterfrågan som inte tillgodoses leder till framväxt av lösningar vid sidan av de etablerade systemen, vars legitimitet då gradvis försvagas.

Att avgränsa det offentliga åtagandet i höjdled fungerar redan idag inom delar av socialförsäkringen. Det offentliga åtagandet för pensionerna kan kompletteras med eget sparande och kompletterande sjuk- och arbetslöshetsförsäkringar har avtalats fram. Att på motsvarande sätt sätta tak för det offentliga åtagandet när det gäller vård, omsorg och utbildning framstår som betydligt svårare och LU ger heller inga anvisningar om vad en sådan tudelad finansiering i praktiken skulle innebära.

LANDSORGANISATIONEN I SVERIGE

Lars Ernsäter

Wanja Lundby-Wedin